

TOP články

- ▲ Štedrovečerné menu – strana 3
- ▲ Volebné výsledky – strana 4-5-6
- ▲ Nová ambulancia – strany 9
- ▲ Kultúrne pamiatky – strany 11
- ▲ Príspevky ZŠ a MŠ – strany 16-17
- ▲ TJ Slovan Novohrad – strany 18-19
- ▲ TJ Slovan Halič – strana 22-23

“ „Prvou obeťou vojny je pravda“ Aischylos

Nech sú pre vás tieto Vianoce ozaj čarovné

Tohtoročný predvianočný adventný čas sme po rokoch pandémie mohli tráviť aj stretnutiami na podujatiach, ktoré obec pripravila za spolupráce s viacerými organizáciami. Jedno z nich aj v názve nieslo slovo stretnutie. V spolupráci s Novohradským osvetovým strediskom náš katolícky kostol hostil naozaj hodnotné podujatie. Pod názvom Adventné stretnutie sa u nás na druhú adventnú nedeľu stretli spevácke zbory z nášho regiónu. Šesť zborov z Lučenca, Filakova, Brezničky a Radzoviec vy-

čarilo atmosféru pokoja a niekoľkými vianočnými piesňami prítomných návštevníkov naladili na vianočnú náladu.

Sviatok svätého Mikuláša pripadol tentokrát na pracovný deň, a tak sme mu najprv dovolili navštíviť deti v iných obciach, aby sme ho síce s miernym oneskorením, no o to srdečnejšie mohli privítať na našom námestí. To, že sa opäť mohli konať aj obľúbené vianočné trhy, bolo skutočným bonusom a na všetkých, ktorí ste sa zúčastnili, bolo vidieť radosť z toho, že sme sa opäť mohli spoločne stretnúť. Deti iste potešili balíčky, ktoré im boli odmenou za program, ktorý si pre Mikuláša a jeho družinu pripravili. K predvianočnej atmosfére prispeli aj naši turisti, ktorých kapustnica prevoňala námestie jej lákavou vôňou a tak spolu s bohatou svetelnou výzdobou či novým betlehe-

mom sme blížiaci sa vianočné sviatky mohli nasávať všetkými zmyslami.

Na adventnom venci už horia všetky štyri sviece. Len na krok od Vianoc je to opäť o milých stretnutiach. Najprv vianočná akadémia našich školákov pod názvom Čarovné Vianoce. Ako to už k Vianociam patrí, týmto programom chceli žiaci pomôcť svojej malej spolužiačke Barbarke vyzbierať peniažky na jej liečbu. Vianočný koncert v katolíckom kostole priniesol nielen umelecký výkon v podaní sopránistky svetového mena (s koreňmi v Haliči) pani Andrey Dankovej. Vianočné melódie nás všetkých naladili na tú správnu – pokojnú a milostivú vianočnú vlnu.

*Prežite naozaj čarovné
haličské Vianoce*

Milí čitatelia Haličských zvestí

Každý koniec je začiatkom niečoho ďalšieho. Toto si uvedomujeme teraz, keď sme zakončili jeden cirkevný rok a začali sme nový. Cirkevný rok sme zakončili Nedeľou večnosti a nový cirkevný rok sme začali 1.adventnou nedeľou.

Advent je výnimočný v tom, že má viaceré rozmery. Väčšina ľudí vníma adventné obdobie iba v príprave na Vianoce. To je historický rozmer. Pred dvetisíc rokmi sa v Betleheme narodil Ježiš Kristus, ktorý je pre nás Mesiášom, Spasiteľom. To znamená : každý rok v adventnom období sa pripravujeme na udalosť Vianoc – na udalosť narodenia Pána Ježiša.

Advent má pre nás aj rozmer liturgický. Ten vnímame hlavne v bohoslužobnom priestore, v kostole. Na oltári je rúcho fialovej farby, ktorá symbolizuje pokoru a pokánie. Spievame adventné piesne, ktoré majú kajúci charakter a zároveň oslavujú príchod nášho Pána a Spasiteľa Ježiša Krista. Na službách Božích máme adventný veniec, na ktorom postupne v adventné nedele zapalujeme sviece. Svetlo sviece nás požíva uvedomiť si, na koľko dovoľím Svetlu sveta – Pánovi Ježišovi, aby zasvietil v mojom srdci. Pre nás veriacich dôležitým rozmerom adventu je to, že celý náš život je adventom. Veď žijeme v očakávaní príchodu Ježiša Krista. Na druhej strane to môže byť druhý príchod Ježiša Krista na konci vekov, ale

aj celý náš život, pretože pre nás smrť neznamená koniec. Pre nás smrť znamená stretnutie sa s Ježišom Kristom, stretnutie sa s Bohom. Takže celý náš život je adventom. Preto je advent taký výnimočný a preto je pre nás dôležitý.

Nie je to teda o tom, že sme prežili štyri nedele adventu. Advent má rozmer historický, liturgický, ale aj prechádza do aktuálneho rozmeru nášho života. Môj život je očakávaním príchodu Pána Ježiša. Stíšenie sa v advente je ťažké, pretože toto obdobie pred Vianocami je náročnejšie. Každý od nás niečo očakáva. Sú to programy, posedenia, dokončenie úloh, nákupy darčiekov, upratovanie, pečenie.... Ľudia sa náhlija, lebo chcú aby Vianoce boli dokonalé a namiesto toho, aby sme spomalili, tak je to obdobie obdĺm, kedy pridávame, lebo tých udalostí vecí, aktivít máme viac, ako inokedy. Preto je dôležité dokázať si vyhradiť čas, aby sme sa stíšili vo svojom vnútri. Ticho môžeme mať aj napriek tomu, že máme veľa povinností, veľa akcií. Ide o to, nájsť si čas, kedy sa venujeme sebe a Pánu Bohu. Každý je schopný napriek uponáhľanosti doby, napriek povinnostiam, nájsť si každý večer aspoň pár minút, kedy sa zastavíme.

V advente a počas Vianoc sú mnohí citlivejší na podnety zvonka, na utrpenie a potreby neznámych ľudí. Je dôležité pomáhať, podporovať, prispieť, byť citlivý na potreby druhých. Popri tom

si treba uvedomiť, že citlivejší máme byť aj k svojim najbližším. Budme milší a pozornejší k manželovi, manželke, deťom, rodičom, starým rodičom, súrodencom, priateľom....a pomáhajme im.

Advent , Vianoce, Nový rok, to sú obdobia, kedy sa človek zastaví, zamyslí sa nad sebou. Lebo to nie je obdobie, ako žijeme, ale skôr, kam smerujeme. Lebo to je očakávanie, príprava na to, čo je predto mnou, kam chcem nasmerovať svoj život.

Želám všetkým Vám požehnané chvíle prežitia vianočných sviatkov, aby ste sa pripravili na život, ktorý nás čaká vo večnosti. A v roku Pána 2023 Vám všetkým prajem požehnaný a milosťou Božou naplnený celý rok.

POĎAKOVANIE A PROSBA

S veľkou vďačnosťou sa v túto chvíľu chcem poďakovať v mene Evanjelického cirkevného zboru Mašková Obecnému úradu Halič, na čele s pánom starostom Mgr. Alexandrom Udvardym, poslancom obce za finančnú výpomoc 2 000€ pri oprave chrámu Božieho v Haliči. Bez tejto pomoci by sme nemohli dať do poriadku bývalú synagógu, ktorá potrebovala súrne opravy. Zároveň prosíme obecný úrad a vopred ďakujeme pánovi starostovi a obecnému zastupiteľstvu aj za nastávajúcu pomoc v budúcom roku, kedy budeme musieť vyplatiť zvyšnú sumu , ktorú sme ešte dlhý zaplatiť firme za opravu.

Ďakujeme aj všetkým bratom a sestrám, ktorí prispeli na túto opravu nášho chrámu Božieho akoukoľvek čiastkou buď v hotovosti alebo na účet Cirkevného zboru Mašková , alebo aj na opravu zvonov v Maškovej. Prosíme Vás, a to nielen evanjelikov, ale aj všetkých ochotných a štedrých ľudí aj iného vierovyznania, ktorí by nám chceli venovať akúkoľvek finančnú čiastku na tieto opravy aby ju venovali buď osobne, alebo aj na náš účet : SK50 6500 0000 0000 2052 7176 Cirkevny zbor ECAV Maskova.

Všetkým Vám vopred ďakujeme. Veď všetci vieme, že ochotných darcov miluje Boh.

**Mgr. Dušan Chovanec, námestný
farár CZ ECAV Mašková**

Štedrovečerné menu-čko

Ako všetci vieme, v minulosti mal štedrovečerný stôl podľa slovanských tradícií obsahovať hojnosť. Na Štedrý večer gazdiné pripravili až 9 všakovakých chutných sviatočných jedál. 24. decembra sa však dodržiaval prísny pôst. Deťom rodičia sľubovali, že uvidia zlatú hviezdu alebo zlaté prasiatko. V rôznych častiach sveta a v rôznych kútoch Slovenska sa varia iné jedlá. Ako je to v našej dedine, opýtala som sa niekoľkých Haličanov:

Božka Žigová: naša štedrá večera je taká klasická: oblátka s medom, kapustnica, rybie filé so zemiakovým šalátom s majonézou, opekance s makom, ale chlapci mi veľmi mak nechcú a samozrejme koláčky.

Štefan Ridzoň: u nás sa prestiera o jeden tanier navyiac, pod obrus sa dávajú peniaze, ktoré tam zostávajú až do nového roku. Večera začína štamperlíkom domácej pálenky, nasledujú oplátky s medom, krája sa jabĺčko, cesnak. Potom sa naberá mliečna kapustnica s klobáskou. Ďalším chodom sú rezne a dva druhy šalátu: majonézový zemiakový a cibuľový. Opekance s makom a viac druhov koláčov z ktorých spomeniem: medové rezy, juhoslovanský krémeš, venčeky z odpaľovaného cesta a slané syrové. Veľmi rád si však spomínam na štedrý deň v mojom rodnom Drábsku, kde nad stolom visel stromček upevnený o hradu. Stôl sa obviazal reťazou, aby rodina zostala spolu a bola súdržná aj v budúcnosti. Varila sa kapustnica s hríbami a opekance, lebo mäso sme jedávali len po polnoci, keď sme sa vrátili z omše. Koláče si pamätám kysnuté makové, orechové a tvarohové. Mamka

v peci upiekla na sviatky 5 chlebov. Po večeri sa išlo do maštale, kde každé zviera dostalo kúsok z našej večere. Na dvere maštale sa nakreslil cesnakom kríž, aby zvieratá boli chránené pred strigami a chorobami. Sestry museli vyniesť smeti, a z ktorej strany dediny zabrechal pes, tak sa tradovalo, že do tej časti dediny sa vydá. Po večeri vždy prišli na návštevu susedovci a zabávalo sa, kým sme neodišli na polnočnú omšu.

Soňa Kokavcová: 24. decembra sa u nás dodržiava pôst:

Raňajky: chlieb so syrom, jogurt

Obed: bryndzovník s hríbovou polievkou

Naše štedrovečerné menu pozostáva z oblátky z medom a cesnakom, pečená klobása. Do výpeku z klobás sa naberie hríbová polievka s maslovou zápražkou, v ktorej je smotana, cesnak a veľa, veľa hríbov. Šalát a ryba, prípadne rezeň. Opekance s makom, poliate maslom s cukrom. Typické vianočné koláče: grilážové oblátky, vanilkové rožky, medové rezy, labky, plnené oriešky, linecké koláčky.

Jedny Vianoce som skúsila uvariť tri polievky, pretože som mala návštevu z výcho-

du a každý z nás chcel jesť tú svoju tradičnú polievku, takže som chystala kapustnicu, hríbovku aj rybaciú polievku.

Bolo to časovo veľmi náročné.

Ninka Tuchtejová: pre nás pravoslávnych je 24. december bežný deň, takže pripravujem bežnú večeru ako v ostatné dni. 6. január je pre nás Štedrý deň. Svätý večer – je to deň pôstu, podávajú sa len pôstne jedlá ako kapusta bez mäsa, buchty s cesnakom, alebo ryba. Určite nepripravujem nič, čo obsahuje mäso, alebo vajcia. Tradičným jedlom pre nás je tzv. „kuľa“, je to hustá polievková kaša, v ktorej je uvarená ryža, kompóty: slivkový, hruškový, je to ochutené medom, ďalej je v nej mak, orechy. Kaša symbolizuje štedrosť: aby sa dobre všetkým dарило, aby bola dobrá úroda.

Renatka Váradiová – v našej rodine pripravujeme jedlá, ktoré chutia mojim deťom, ale hlavne mojej milovanej vnučke Renátke. Všetky tri dcéry mám výborné kuchárky, takže si robotu v kuchyni vždy rozdelíme. Aj my varíme štedrovečernú kapustnicu, ale s plnkami v kapustných listoch. Kapustu varím vo

osolenej vode s octom, tak sa pomaly poodlupujú jednotlivé listy. Plnku pripravujeme tak, že sa roztopí slaninka v nej sa upraží cibuľa, cesnak, pridá sa soľ, korenie, vegeta a paprika. Týmto celým zalejeme na kocky nakrájané bravčové mäso a ryžu. Plnkou naplníme listy a vložíme do kapustnice. Závitky sa v kapuste varia 2,5 hodiny. Ku kapustnici podávame tradičný jednoduchý chlieb z múky, prášku do pečiva, ku ktorým sa pridáva už len soľ a vlažná voda. Cesto chvíľu oddychuje a potom sa hrubé placky vypečú na palacinkári. Takto sa pripravuje náš tradičný chlieb-bodak. Potom dievčatá servírujú zemiakový šalát a pravé bravčové rezne. Na našom stole nesmú chýbať medovníčky a z detstva si spomínam na mlynčekové keksíky a makové záviný.

Nakukli sme pod pokrievky v niektorých domácnostiach, kde sa nepripravujú úplne tradičné vianočné špeciality. Verím, že v každej domácnosti zavonia niečo obľúbené, fajnšie, vianočné..

K štedrovečernej večeri Vám želá dobrú chuť

Renata Padúchová
a celá redakčná rada
Haličských zvestí

Príhovor novozvoleného starostu na ustanovujúcom zasadnutí obecného zastupiteľstva

Vážené poslankyne, vážení poslanci, vážení občania, milí hostia

Prežívam malé déja vu, v podobnej situácii som sa ocitol aj pred štyrmi rokmi. Z väčšej polovice som sa pozeral na rovnaké tváre ako dnes, no v niečom je dnešná situácia iná. Vtedy som svoj sľub starostu skladal ako nováčik, ktorý dostal mandát od občanov na zmenu. Dnes s vďakou prijímam silný mandát na pokračovanie v začatej práci. Naozaj s veľkou vďakou za podporu občanov začínam toto ďalšie volebné obdobie. Takúto podporu som ale získal aj vďaka dobrej spolupráci s končiacimi poslancami obecného zastupiteľstva, ktorým aj týmto veľmi pekne ďakujem za odvedenú prácu v ostatných štyroch rokoch. Osobitne, hoci som tak urobil na poslednom zasadnutí predchádzajúceho poslaneckého zboru, chcem vysloviť veľké poďakovanie svojmu zástupcovi Ing. Marcelovi Lukáčovi. Aj verejnosť vníma, že nebol povedzme tradičným zástupcom starostu. Často ho bolo vidieť v montérkách, nielen riadil ale aj reálne pracoval. Veľmi mi pomohol v tom, že ma odbremenil od koordinácie našich pracovníkov, aby som mal viac času venovať sa koncepčným veciam. Verím, že v spolupráci budeme ďalej pokračovať, hoci už v trochu inej forme pracovného úväzku. Chcem sa z tohto miesta poďa-

kovať aj svojmu protikandidátovi za to, že Halič bola jednou z obcí, ktorá bola uchránená od predvolebných špinavostí a kampaň bola síce pre niekoho nudná, no zároveň sa nemusíme báť, že by sa po voľbách vytvorili znepriatelené tábory. To najosobnejšie poďakovanie chcem adresovať svojej manželke a deťom, ktoré u každého starostu, ktorý to so svojou obcou myslí úprimne a oddane, trpia touto funkciou navyše. Napriek tomu som stále zo strany manželky cítil pochopenie a povzbudenie, a to aj pri otázke pokračovania v tejto funkcii.

Stojíme na začiatku nového volebného obdobia. Začiatky bývajú šancou na nápravu toho čo sa v minulosti celkom nepodarilo, bývajú príležitosťou na nové predsavzatia, v prípade mojej funkcie aj príležitosťou dokončiť začaté projekty. Začínam s novými spolubojovníkmi a spolubojovníkmi. Čo si želim smerom ku vám najviac je, aby podobne ako to bolo uplynulých štyri roky, bolo aj toto obdobie v znamení spolupráce s celým zastupiteľstvom. Verím, že sa vyhneme osobným averziám a všetci spoločne budeme vedieť ako jeden silný tím tvoriť stále krajšiu a hrdšiu Halič, ktorá bude líderkou spomedzi obcí nášho krásneho mikroregiónu spod haličského zámku.

Uplynulé 4 roky sa nám toho spoločnými silami podarilo veľa či už na budovách vo vlastníctve obce – strecha kultúrneho domu, knižnica, veľká sála, kompletne obnovená telocvičňa, strecha a fasáda budovy TJ, vynovené a rozšírené priestory pre materskú školu a začatá veľká rekonštrukcia bývalej materskej školy. Veľkým projektom bol aj chodník na Staničnej ulici, nové úsporné verejné osvetlenie, či oprava strážneho domčeka.

Čo ma však teší najviac je, že Halič ožila. Ožila vďaka podujatiam, ožila vďaka organizáciám, ktoré v nej pôsobia. Spolupráca priniesla ovocie v podobe aktívnych dobrovoľných hasičov, futbalové ihrisko je nielen kvalitné, ale najmä plné detí a darí sa aj mužom. Fungujú aj ďalšie športy – hokej, turistika ale tiež stolný tenis, napreduje naša škola. V obci vzniklo centrum pomoci pre seniorov, pripravuje sa ďalšia ambulancia. Urobili sa kroky k spusteniu výstavby bytoviek i rodinných domov – nie úplne, ale pohli sme sa. No tu sa asi najviac prejavili dôsledky krízy a inflácie.

Obdobie, ktoré máme pred sebou nebude ľahké. Pred štyrmi rokmi som začal na vrchole hospodárskej expanzie a ekonomického optimizmu, z ktorých nás všetkých rýchlo vyliečila pandémia koronavírusu, neskôr vojna. Verme, že tak ako dnes začíname vo veľmi neistých časoch krízy, ďalšie roky, ktoré sú pred nami sa budeme môcť rozbehnúť aj v investičných aktivitách. Na začiatku sa však kvôli kríze budeme musieť popasovať aj so zabezpečením elementárnych služieb občanom.

Nebude to ľahké, máme však aj dôvod na optimizmus. Jednak preto, že nás koncom volebného obdobia potešili viaceré schválené projekty. Jedným je regionálny príspevok na areál pamät-

ného domu Csontváryho, ktorého súčasťou bude aj oddychová časť, detský kútik, malý amfiteáter a dosiahne sa prepojenie ulíc mieru a družstevnej pasážou popri zdravotnom stredisku. Druhou schválenou injekciou sú finančné prostriedky na revitalizáciu priestranstva medzi bytovkami na ul. školskej a družstevnej.

Verím, že sa mi podarí vás presvedčiť, aby ste si osvojili aj ďalšie z bodov môjho volebného programu, pretože kľúčovým slovom, ktoré nás môže krízou previesť je práve spolupráca. Trúfam si povedať, že na tom to dnes všetko stojí a padá. Samozrejme chcem i naďalej v čo najväčšej miere získavať externé zdroje financovania. Zaviazal som sa tiež dotiahnuť s vodárenskou spoločnosťou výmenu azbestových častí vodovodu a následne opraviť miestne komunikácie. Pri zmenách klímy bude tiež dôležité sa prispôbiť napr. zachytávaním dažďových vôd, rozširovaním zelene, zefektívňovať zber a triedenie odpadu, najmä v spolupráci s obcami mikroregiónu a tak zmiernovať rastúce náklady na odpady či znižovať energetickú náročnosť našich budov a tak šetriť náklady na energie.

Vďaka zapojeniu našej obce do UMR Lučenec zrealizovať pripravený projekt prestavby zdravotného strediska na Centrum integrovaných sociálnych a zdravotných služieb (ambulancie, denný stacionár, denné centrum pre seniorov, materské centrum) a pretvoriť areál železničnej stanice na naozaj atraktívny priestor.

V mojej vízii obce, ktorá pomáha a tým zároveň pomáha i sebe je i aktivizácia neaktívnych občanov prostredníctvom sociálneho podniku s ponukou verejných služieb.

Zdroje sa budem snažiť zabezpečiť i na pripravený projekt obojstranného chodníka na Ul. mieru, či hasičskej zbrojnice a pokračovanie cyklochodníka s perspektívou spojenia s obcami Stará Halič a Tomášovce.

To je to, čo chcem, aby po mne, po nás zostalo. Dôležité však je, aby Halič žila. Preto verím, že budeme môcť naďalej podporovať spolky, športové

Pre voľby starostu získali kandidáti nasledovný počet hlasov		
Alexander Udvardy, Mgr.	NEKA	645 hlasov
Evald Malatinec	Sme rodina	49 hlasov
Za starostu obce Halič bol zvolený Mgr. Alexander Udvardy.		

Vo voľbách do orgánov samosprávy obcí dňa 29.10.2022 sa zistili tieto výsledky:	
Počet voličov zapísaných v zoznamoch voličov	1370
Počet voličov, ktorí sa zúčastnili na hlasovaní	718
Počet voličov, ktorí odovzdali obálku	717
Počet platných hlasovacích lístkov odovzdaných pre voľby do obecného zastupiteľstva	681
Počet poslancov, ktorý sa mal zvoliť	9
Počet zvolených poslancov	9
Počet platných hlasovacích lístkov odovzdaných pre voľby starostu obce	694

Zvolení kandidáti na poslancov obecného zastupiteľstva v poradí podľa platných hlasov:		
Ľudovít Póni	NEKA	436 hlasov
Kristián Fajčík, Mgr.	KDH	414 hlasov
Vladimír Rehanek	KDH	360 hlasov
Milan Paľaga, PaedDr.	NEKA	331 hlasov
Milan Kľaga	NEKA	298 hlasov
Roberta Molnárová, Ing.	NEKA	288 hlasov
Libor Lóška, MUDr.	NEKA	287 hlasov
Beata Balagová	NEKA	273 hlasov
Igor Lang	NEKA	263 hlasov
Kandidáti, ktorí neboli zvolení: Ján Stankovič (NEKA, 223 hlasov), Evald Malatinec (Sme rodina, 150 hlasov), Iveta Vandlíková (Národná koalícia/Nezávislí kandidáti, 80 hlasov)		

Poradie kandidáta podľa získaných platných hlasov	Meno a priezvisko	Straníčka príslušnosť	Počet získaných platných hlasov
1.	Ondrej Lunter	NEKA	328
2.	Miroslav Suja	REPUBLIKA	75
3.	Adrián Polóny	NEKA	67
4.	Rudolf Huliak	NK/NEKA	48
5.	Marek Kotleba	ĽS Naše Slovensko	33
6.	Michal Albert	KSS	21
7.	Marek Modranský	NEKA	19
8.	Maroš Čupka	Socialisti.sk	7
9.	Jozef Sásik	Slovenská ľudová strana	5

kluby, hasičov, denné centrum pre seniorov, ako aj ostatné združenia a organizácie pôsobiace v obci. Pokračovať v organizovaní úspešných podujatí, ktoré do obce lákajú návštevníkov zo širokého okolia a Haličanom umožňujú vidieť kvalitných hudobných a divadelných interpretov či športovcov. Chcem zlepšovať a rozširovať služby poskytované obcou a obecným úradom – prichádzať so „smart“ riešeniami, ktoré zlepšia komunikáciu s našim úradom a zjednodušia vybavovanie úradných záležitostí aj z pohodlia domova. A ak sa nám navyše podarí vďaka rozbehnutiu bytovej výstavby zvýšiť aj počet obyvateľov, mož-

no si na konci volebného obdobia povieme, že je Halič na takej úrovni, že si bude hrdo môcť hovoriť mesto.

No najdôležitejšie bude načúvať potrebám ľudí a tak body volebného programu rozširovať o to, čo ich trápi. K tomu potrebujem vás – podporu i stráženie – pomoc s tým, aby som zostal nohami na zemi. Upozorňujte ma prosím na to, keď sa budete cítiť málo informovaní o dianí v obci a prosím vás aj o sprostredkovanie postrehov, či problémov našich občanov, ktoré sa ku mne nemusia vždy dostať. Z tohto miesta vás chcem poprosiť o pomoc nielen v napĺňaní tých

predsavzatí, ktoré som teraz prečítal. Chcem zostať tým, kým som bol už pred štyrmi rokmi. Chcem sa naďalej snažiť učiť počúvať a hľadať riešenia. Chcem aby sa o Haliči aj naďalej hovorilo pozitívne a aby stále rástla. Aby sa nám všetkým žilo v Haliči pokojne a spokojne a aby bola atraktívna aj pre nových záujemcov o bývanie. Aby sa tu dobre vychovávali deti, trávil voľný čas a rozširovala sa ponuka možností práce. Nech nám v tom všetkom Pán Boh pomáha.

***Ďakujem vám všetkým
za vypočutie a teším sa
na našu spoluprácu.***

Poradie na hlasovacím lístku	Meno	Priezvisko	Stranícka príslušnosť	počet platných hlasov	% podiel
1	Attila	Agócs	SZÖVETSÉG - ALIANCIA	62	2,86
2	Milan	Alberti	STRANA MODERNÉHO SLOVENSKA (SMS)	35	1,61
3	Milan	Alberti	STRANA MODERNÉHO SLOVENSKA (SMS)	48	2,21
4	Pavol	Baculík	NOVA	176	8,12
5	Ctibor	Caban	NK/NEKA	50	2,3
6	Péter	Csúsz	SZÖVETSÉG - ALIANCIA	27	1,24
7	Lukáš	Čavoj	ODS - Občianski demokrati Slovenska, ŠANCA, DS	33	1,52
8	Marian	Čerpák	SMER - SD, REPUBLIKA	81	3,73
9	Simona	Domová	ĽS Naše Slovensko	16	0,73
10	Ondrej	Drugda	Slovenská ľudová strana (SĽS)	23	1,06
11	Pavol	Gablas	SMER - SD, REPUBLIKA	42	1,93
12	Pavel	Greksa	STRANA MODERNÉHO SLOVENSKA (SMS)	25	1,15
13	Branislav	Hámorník	Hlas - sociálna demokracia	117	5,4
14	Peter	Jakubove	NEKA	51	2,35
15	František	Kelemen	Slovenská ľudová strana (SĽS)	10	0,46
16	Imrich	Kelemen	SMER - SD, REPUBLIKA	11	0,5
17	Michal	Kelemen	SOLIDARITA - Hnutie pracujúcej chudoby	24	1,1
18	Michal	Kováč	SaS, KDH, Progresívne Slovensko, SPOLU, OKS	46	2,12
19	Monika	Kováčová	Slovenská ľudová strana (SĽS)	9	0,41
20	Jozef	Kramec	SaS, KDH, Progresívne Slovensko, SPOLU, OKS	50	2,3
21	Lucia	Lásková	NEKA	41	1,89
22	Miroslav	Malatinec	SMER - SD, REPUBLIKA	47	2,16
23	Zoltán	Marcinkó	SZÖVETSÉG - ALIANCIA	7	0,32
24	Karol	Mičko	SaS, KDH, Progresívne Slovensko, SPOLU, OKS	138	6,37
25	Milan	Molnár	SME RODINA	23	1,06
26	Andrea	Moravčíková	NOVA	28	1,29
27	Lukáš	Mózer	Hlas - sociálna demokracia	28	1,29
28	Oľga	Nagyová	Slovenská ľudová strana (SĽS)	1	0,04
29	Tibor	Palúch	Hlas - sociálna demokracia	7	0,32
30	Juraj	Pelč	NEKA	268	12,37
31	Patrik	Svediak	SME RODINA	12	0,55
32	Martin	Šebian	Hlas - sociálna demokracia	43	1,98
33	Jozef	Týnus	SMER - SD, REPUBLIKA	29	1,33
34	Alexander	Udvardy	NEKA	558	25,76

POĎAKOVANIE

Veľmi pekne ďakujem vedeniu obce Halič a všetkým pracovníkom, ktorí vyvážajú bioodpad. Nemálo problémov som mala každý rok (hlavne na jeseň), keď začalo opadávať lístie aj z ovocných stromov. Čo – kde s lístím hlavne z orecha? Na jar s opílenými vetvami stromov a kríkov. Teraz stačí pohrabať (čo ešte ako – tak vládzem) a vyložiť pred bránu. Veľmi nám starším a starým obyvateľom obce tým pomáhate, spríjemňujete život.

Emília Erdélyiová

POĎAKOVANIE

Dňa 30.9.2022 v ZŠ s MŠ Hany Ponicekej a obec Halič usporiadali veľmi milé stretnutie bývalých a súčasných pedagógov a zamestnancov školy. Na oslavu pri príležitosti 100. výročia narodenia H. Ponicekej, 70. a 40. výročia založenia školy v Haliči som dostala pozvánku aj ja. Bola som šťastná, veď v haličskej škole, okrem jedného školského roka som pracovala až do odchodu na dôchodok.

Boli to roky, ktorým velili páni riaditelia: J. Beracko, J. Garaj, I. Kokavec, S. Spišiak a D. Šimov, zástupcovia: pán L. Gubiš, pani Z. Antalová, pán J. Sudár, pani M. Kozová, pán J. Malček, pani M. Krasňanová a Dr. L. Beňová. Vďaka im, aj Vám, ktorí ste medzi nami, za Váš prístup a chápanie pri rôznych situáciách. V novej škole spolu s pani učiteľkou I. Liptákovou (žiaľ už nie je medzi nami) sme učili ako prvé, ešte v nesprievádzkovej budove. Odbor školstva dovolil. (Žiaci jednej triedy by sa boli museli učiť v popoludňajších hodinách.) Veď sa budova vykurovala a vykonávali sa už len dokončovacie práce. Bolo by bývalo hriechom nevyužiť to. Tí chlapci a dievčatá, ktorí boli žiaci 3. ročníka, si určite spomenú. Boli ste disciplinovaní, poslušní a šikovní žiaci na tú dobu.

Privítanie na tej veľkolepej oslave pri sviečkach malo svoje čaro, aj keď asi neplánované. Zvládli ste to vynikajúco. Usúdila som, že ste dobrý kolektív a ťaháte za jeden povraz.

Vďaka Vám za príhovory, kultúrny program, premietanie záznamov za uplynulé obdobie činnosti školy, za slávnostný obed, za stretnutie s bývalými kolegami, žiakmi – dnes už učiteľmi, zamestnancami školy. Vďaka, omladla som duchovne, lebo po 22. rokoch na dôchodku som videla školu nie len zvonku, teraz krásnu dominantnú budovu Haliče, ale aj chodby, triedy, kabinety, odborné učebne udržiavané a veľmi pekne vyzdobené. Nech sa Vám darí i naďalej vo všetkom v tejto ťažkej dobe.

Ešte raz veľmi pekne ďakujem aj za hodnotný darček. Budem dlho spomínať.

Emília Erdélyiová

► Burza v Haliči 19.11.2022 (foto J. Klinda)

Imelo ako symbol Vianoc

Imelo bolo v starovekom Grécku liekom na viacero chorôb. Zelenalo sa na stromoch a prežilo aj tie najhoršie zimy, ľudia preto verili, že má zázračné účinky. Druidi ho dávali zvieratám, aby mali čo najviac potomstva a v 18. storočí sa stalo aj vianočnou ozdobou. Kedy sa začali ľudia bozkávať počas Vianoc pod imelom, to nie je úplne jasné. Tradícia údajne vychádza z anglického kráľovského dvora. Bozkávanie bolo ale striktné obmedzené. Za každý bozk musel majiteľ z imela odtrhnúť jednu červenú bobuľku. Keď sa mu bobuľky minuli, skončilo sa aj bozkávanie pod imelom...

RP

Štefanské pranostiky:

- Ak sa vetry na svätého Štefana spolu chytia, veľké priekopy a záveje narobia.
- Keď duje vietor na Štefana, bude víno budúceho roku plané.
- Keď svätý Štefan blato vyfúkal, bude pekná jar.

Počas víkendu od piatka 14. októbra do nedele 16. októbra sa celá plocha našej veľkej sály v kultúrnom dome zmenila na veľké koľajisko s nádhernými scenériami a jazdicami vlakmi. Výstava s názvom Mašinky v Podzámčí umožnila návštevníkom si popri modeloch vlakov v mierke TT pozrieť aj model záhradnej železnice. Vďaka partnerovi podujatia - firme Roco sa deti, ale aj ich rodičia na krátku chvíľu stali rušňovodičmi vlakovej súpravy na hranie. V malej sále súčasne prebiehala výstava modelov ďalších modelárov

a nadšencov železníc, a vystavené boli aj rôzne iné predmety týkajúce sa železníc. Každý si mohol odnieť originálny suvenír – tzv. Edmondsonov cestovný lístok. Súčasťou podujatia bol aj krst kníh pána Ladislava Kuruca s názvom Album železničných koľajových vozidiel na Slovensku, časť I. a II.. Vysoký počet domácich, ale aj cezpoľných návštevníkov prekonal očakávania a je zárukou toho, že výstava železničných modelov sa v Haliči určite nekonala naposledy.

Ing. M. Tómanová

Podakovanie

Haličský cross - "Beh pre Marka"

Ďakujeme z celého srdca Milanovi Paľagovi a celej jeho rodine, pánovi starostovi, organizátorom, dobrovoľníkom, sponzorom a všetkým ľuďom, ktorí pomohli zorganizovať tento charitatívny projekt. V neposlednom rade vám všetkým, čo ste prispeli k tak úžasnej sume, vďaka ktorej môže Marko podstúpiť veľmi dôležitú rehabilitáciu. Teraz ju po dvoch operáciách nožičiek veľmi potrebuje. Nesmierne si to vážime a ĎAKUJEME za vás všetkých, úžasných ľudí, ktorí nás obklopujú.

Rodina Gálová

Dych Lukavických zápiskov zavalul v našom kultúrnom dome

Prostredníctvom scénického čítania mali nielen Haličania, ale i hostia zo širokého okolia možnosť vdýchnuť kus osudu silnej ženy, ktorej životná cesta sa začala i zavŕšila v Haliči, v našom krásnom Novohrade. O Hane Ponickéj sa dnes učia žiaci v škole. Ich rodičia a starí rodičia však o nej nemali vedieť nič. Podobne ako ďalšie silné ženy a mužov, ktoré sa už nechceli ďalej hanbiť, sa komunistický režim snažil umlčať. Ich hlas nemal zaznieť. Preto nemožno nevyzdvihnúť neuveriteľnú odvahu a silu na pohľad drobnej a krehkej ženy, ktorú formovala jej rodná Halič a Timravine novohradské vršky. Odvahu veriť a svedčiť, že dráhou pravdy je priamka. Odvahu bojovať za

pravdu aj za cenu obetí. A všetci dobre vieme, že tých obetí priniesla veľa. 100 rokov od jej narodenia uplynulo 15. júla tohto roku. Aj to bolo jedným z dôvodov pre uvedenie divadelného spracovania jej spomienkového diela Lukavické zápisky. Haličskému publiku sa v role Ponickéj predstavila fenomenálna Zuzana Kronerová spolu s Michalom Ďurišom. Réžia Viery Dubačovej priniesla celkom nové spracovanie scenára Viky Janouškovej, ktoré sa v Haliči verejne hralo vôbec po prvý raz.

Spomienkové oslavy pokračovali nasledujúci deň slávnostnou akadémiou v miestnej základnej škole, ktorá taktiež hrdo nesie meno tejto našej významnej literárnej osobnosti.

Alotrie Súkenníka

Vianoce

Tajomstvo viery

- nádej na večný život, alebo rozprávka
- dobro, alebo výsmech dobra
- láska alebo nenávisť.

Vianoce vyvolávajú v ľuďoch protichodné pocity. Ale ak človek narodenie dieťaťa prijíma s radosťou, láskou a dobrom na duši, môže sa zamyslieť aj nad tvrdením veriacich, že dieťa uctievané počas Vianoc je naozaj aj Božím synom - teda Bohom.

Čo sa skrýva za pojmom Boh?

Veriaci v božiu existenciu veria, že Boh je všade, kde je dobro, láska, pravda a že v každom živote je skrytý za citom lásky a dobra.

Teda láska a dobro sveta je Boh. Pre neveriaceho to môže byť rozprávka. Vianočná.

Ale každá rozprávka prináša víťazstvo dobra.

Teda aj ľudia chápujúci Vianoce ako rozprávku, ak sú dobrými ľuďmi a keď Boh je dobrý, tak Boh je v nich, či si to uvedomujú, či to chcú alebo nechcú.

Áno, v dnešnej dobe pozorujeme v ľuďoch odpor k dobru, dokonca rastie počet ľudí, ktorí sú aj zástancami vojny a zabíjania.

Prečo? Nie je to nič nové. Ľudstvo už mnohokrát zažívalo pokles záujmu o morálku, čestnosť, slobodu, teda o dobro.

Vianoce sú však nádejou na možnosť uvažovať o zmysle svojho konania pre budúcnosť. Pre moju budúcnosť, mojich potomkov a aj o existencii sveta pred nami a po nás.

Čo ak sa v nás objaví pocit pokory a očistenie si svedomia? Dnes sa začínajú objavovať kajúcnici aj v našej spoločnosti. Skúste ich počúvať a uistiť sa, že sa im pohlo svedomie a že dôjde k očiste spoločnosti.

Skúsme s nadhľadom, bez nenávisťi sa pozrieť do očí každého človeka, aby vedel, že vieme o jeho orientácii k zlu. Rozprávky. Veď nás je už väčšina a znovu sa vrátíme k moci.

A čo keď sú Vianoce - vari sa mám ísť svedovať k farárovi? Vieš čo je najväčšou túžbou kajúcnika? Očistiť si svoje svedomie.

Mnohí by aj svoje milióny vymenili za čisté svedomie.

Ak máš čisté svedomie, si víťaz Vianoc, či sú Vianoce pre teba rozprávkou, alebo nádejou na večný život.

Kto má dnes čisté svedomie? Asi len ten čerstvo oslavovaný.

Čo si kúpiš za čisté svedomie? Pociť.

Jozef Rekšák

AMBULANCIA
BANSKOBYSSTRICKÝ SAMOSPRÁVNÝ KRAJ

V našom zdravotnom stredisku pribudne nová ambulancia

Už od 2. januára začne v Haliči pôsobiť ďalšia ambulancia všeobecného lekára pre dospelých. Prevádzkovateľom tejto ambulancie bude Rozvojová agentúra BBSK, n.o. V čase, keď vo všeobecnosti na Slovensku počujeme o nedostatku všeobecných lekárov, je to naozaj dobrá správa. Ambulancia sa otvára vďaka dobrej spolupráci medzi obcou a BBSK. Priestory pre ambulanciu sme pripravili s našimi pracovníkmi a všetko zariadenie či lekárske vybavenie hradil BBSK.

Personál novej ambulancie bude tvoriť lekárka MUDr. Vladimíra Lang spolu so zdravotnou sestrou Bc. Kristínou Sabackou. Pridanou hodnotou novej ambulancie by malo byť aj širšie spektrum diagnostických výkonov priamo v ambulancii (napríklad EKG), ale tiež on-line objednávací systém na vyšetrenie bez čakania.

Bližšie informácie o ambulancii nájdete na stránke prevádzkovateľa: <https://www.ambulanciebbbsk.sk/vld-halic/>

Pri hrobe mladého Levente ...

Keď prejdete hlavnou cestičkou haličského cintorína až dozadu, hneď vľavo zazriete kamenný hrob, s menom ZOLTAY ISTVÁN. O tento hrob sa už veľa rokov stará rodina Rapčanovcov a Jaškovcov. Z nápisov na hrobe som z maďarčiny preložila nasledovný text:

ZOLTAY ISTVÁN

študent gymnázia v Egri /Maďarsko/

žil 17 rokov

zomrel pri leteckom nálete na Lučenec

21 decembra roku 1944

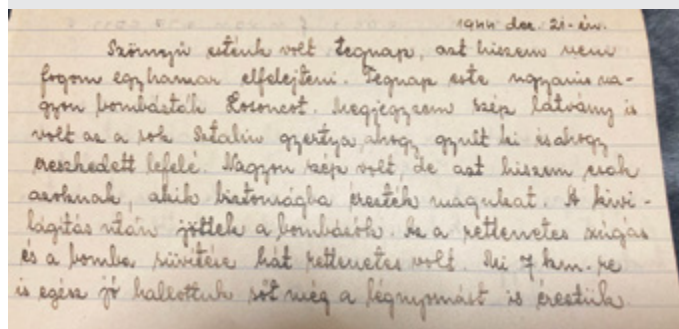
krásny človek srdcom aj dušou

naše nezabudnuteľné dieťa.

Tu začína veľmi smutný príbeh mladého človeka, ktorému nebolo dopriate žiť svoj študentský život, keď v čase nezmyselnej vojny musel narukovať. Bol členom maďarskej chlapčenskej organizácie, ktorá pripravovala mladých mužov na vojenčinu, známa pod názvom Levente.

Poznámka pani Borešovej:

Jedná sa pravdepodobne o nedobrovoľného člena v tom čase fungujúcej polovojskej organizácie Levente, ktorá bola prípravou mládeže k vojenskému výcviku. Fungovala aj v Haliči klubovňu mali v krčme na rohu v tom čase boli krčmári Makovičovci. V čase, keď sa front približoval, v Maďarsku

túto mládež zaraďovali už k vojenským jednotkám. Mnohých dokonca násilne transportovali do Nemec-ka. Tak sa pravdepodobne aj mladý István dostal do Lučenca, kde v tom čase bola početná vojenská jednotka.

Kde presne sa otec a syn v čase náletu na Lučenec nachádzali sme sa nedozvedeli, ani to, či bol István hneď mŕtv, alebo ho otec ešte zraneného smerom na Halič niesol a potom umrel, nevieme.

Pravda je však taká, že tento chlapec ukončil svoj mladý život ako 17 ročný vojak v našej dedine. Pre rodiča nie je nič horšie, ako vidieť umierať svoje milované dieťa.

Nešťastný otec vzal nevládne telo svojho syna a vlastnými rukami mu vykopal hrob na našom cintoríne. Na veľký smrek vedľa hrobu nožíkom vyryl kríž, meno, dátum narodenia a úmrtia. Strom bol medzitým poškodený, spílený, ostal po ňom iba holý peň.

V tento istý smutný vojnový večer si 15 ročná Anička napísala do svojho denníka:

21. december 1944:

**Otrasný večer sme mali včera, zdá sa mi, že tak skoro naň nezabudnem. Včera večer totiž veľmi intenzívne bombardovali mesto Lučenec. Podotýkam, pohľad na tie svetlice bol síce pekný, ako sa zapáľovali na oblohe a kle-
sali k zemi. Pekné to bolo,**

ale myslím, len pre tých, ktorí sa cítili byť v bezpečí. Po týchto svetlách prišli bomby. To ukruté svišťanie bolo strašidelné. My sme to aj na 7 km-ovú vzdialenosť počuli a cítili aj tlakovú vlnu.

„V šesťdesiatych rokoch, keď som mala dvanásť rokov prišla rodina Zoltayová z Maďarska. Ubytovali sa v hoteli Slovan a pýtali sa na recepcii, ako sa dostanú do Haliče. Po maďarsky tam vedela moja suseda, Fánika, ktorá ich priviedla do Haliče a ukázala im hrob a strom. Pán Zoltay dal zhotoviť náhrobný kameň, ktorý je tam doteraz.“ Spomína Mária Rapčanová.

„S rodinou sme boli dlho v kontakte, pri jednej návšteve si brat Istvána, ktorý bol už vyštudovaný lekár, všimol, že moja sestra Marta má na ruke nejaký ekzém. Po týždni prišiel z Egru balík aj s masťou, ktorá sestrinu ruku úplne zahojila. Starý pán Zoltay už samozrejme nežije, preto sa ďalej o tento hrob stará naša rodina, udržiavame ho v čistote, ozdobíme kytičkou a zapálime sviečku.“ Dokončila svoje rozprávanie Babuša.

Ak sa budete prechádzať po našom cintoríne, neváhajte pobudnúť chvíľočku pri hrobe tohto mladého pre nás neznámeho človeka, ktorého sviečka života dohorela práve v našej obci.

Podľa spomienok

*Márie Babuši Rapčanovej
a PhDr. Anny Borešovej
zapisala R. Padúchová*

Kultúrne pamiatky v Haliči a ich ochrana

Dvor kaštieľa Forgáchovcov pred zničením (HVS Galch)

Halič patrí na Slovensku k obciam, v ktorých sa zachovalo niekoľko národných kultúrnych pamiatok. Žiaľ, viaceré hodnotné stavby v obdobiach pustošenia skončili v ruinách až úplne zanikli. Na tieto si spomínajú už len najstarší Haličania. K takým patrí najmä **Forgáchovský kaštieľ** v centre, ktorý najskôr spolu s Haličským hradom/zámkom vyrabovali príslušníci Maďarskej republiky rád na základe príkazu jej okresného výboru v Haliči z 10.6.1919 o zhabaní sídiel a majetkov buržoázie. Ešte predtým maďarská armáda vtrhla na Slovensko a začala obsadzovať a plieniť jeho južné a východné územia, kde sa za pomoci politických komisárov – zmocnencov Maďarskej republiky rád zriaďovali direktoriá (v Štúrove, Šahách, Leviciach, Lučenci, Rimavskej Sobote, Košiciach, Prešove,...), zamerané na vyvlastňovanie, konfiškáciu zlatých šperkov a draho-

kamov od obyvateľov, odvoz predmetov muzeálnej hodnoty a výrobných prostriedkov do Maďarska, politické a na vojensko-politické podmienky odtrhnutia Slovenska od Československej republiky. Soviet Ukrajinskej republiky v Kyjeve v telegrame z 3.6.1919 vyjadril presvedčenie, že zanedlho príde čas, keď armády bratských radových republík sa spoja proti kontrarevolucionárom celého sveta (košické Červené noviny z 3.6.1919). V tejto súvislosti zahraničný ľudový komisár Béla Kun 4.6.1919 navrhol, aby maďarská vládna rada v Budapešti poverila politických komisárov zabezpečiť obsadenie Košíc a vyhlásiť Slovenskú republiku rád, ktorá by bola integrálnou súčasťou Maďarskej republiky rád. Minister s plnou mocou pre správu Slovenska Vavro Šrobár na to reagoval vyhláškou z 5.6.1919 o vyhlásení vojenskej diktatúry na celom Slovensku a stanného práva v dobe

útoku maďarskej armády (napriek oslobodeniu južného Slovenska od okupantov toto stanne právo pretrvalo do roku 1922 len v Novohrade). Haličania a Lučenčania v Maďarskej republike rád sa za pomoci maďarských prívržencov Bélu Kuna, vojakov a poradcov, prihlásili 22.6.1919 v Lučenci k Slovenskej republike rád (16.6.-7.7.1919), na čele s Kunovým priateľom Antonínom Janoušekom. Do jej zániku ulúpili a odviezli do Maďarska aj z haličskej továrne 45 vagónov vlneného materiálu, 12 vagónov priadze, 5 vagónov uhlia, 73 859 m hotového tovaru, 17 430 m polotovarov, 30 tkáčskych strojov a množstvo iných zariadení. To bol začiatok úpadkovej premeny mestečka na dedinu, ako aj zániku **prvej Dolnej haličskej továrne** pri Tuhárskom potoku, ktorá by dnes určite patrila k technickým národným kultúrnym pamiatkam.

Po Mníchovskej zrade, nástupe fa-

▶ Halič už s dvojvežovým kostolom a veľkou budovou v podzámčí (Nedelné noviny - Vasárnapi ujság)

▶ Mostík cez Tuhársky potok v Haliči pri zaniknutej Dolnej fabrike pod Vinicami (1880)

► Služnovský úrad - pôvodne asi súkennícky dom (grafika Envirokabinet Halič)

► Zvyšok budovy služnovského úradu v roku 1965 (foto Julio Mojžiš).

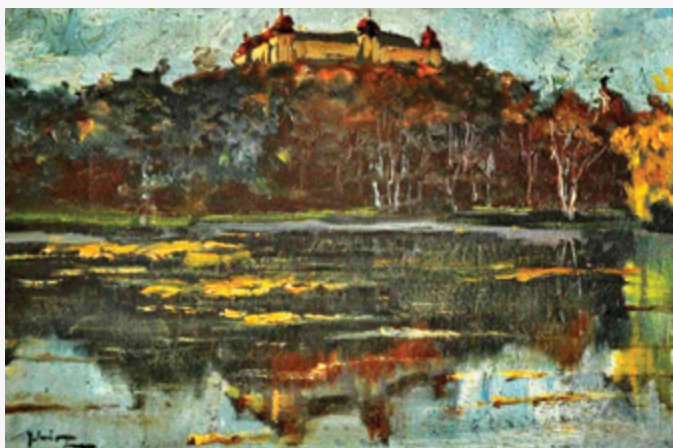
► Zvyšok služnovského úradu - pamiatka na zabudnutý Haličský okres (JK 2022)

šizmu a počas Druhej svetovej vojny v Haliči, po Viedenskej arbitráži znova zabratej Maďarskom, opätovne vyplienili zámok, kde veliteľstvo maďarskej armády vystriedal v roku 1944 štáb 8. nemeckej armády. Nemci s kolaborantmi počas odchodu z Haliče, tesne pred jej oslobodením 23.1.1945 stihli znova vyrábať podzámocký kaštieľ Forgáčovcov a následne vyhodnotením do vzduchu ho úplne zničiť. Dodnes sa nepodarilo zistiť kto dal príkaz na vykonanie takéhoto barbarského činu, lebo dokumentácia bola

utajené a odvezená alebo, prípadne vopred spálená alebo výbuchom zničená. Obdobne neboli dodnes zverejnené ani mená zodpovedných za obete represálií a holokaustu v Haliči počas Maďarskej republiky rád a Maďarského kráľovstva.

O krem kaštieľa a súkenky by medzi kultúrne pamiatky asi zaradili aj **budovu služneho úradu** (podľa NMG pôvodne alebo neskôr asi aj ako súkenníckeho domu) za kostolom neďaleko brány do

zámockého areálu, z ktorého ostala v záraste už len jedna miestnosť s prepadajúcou sa klenbou. Tiež nemožno vylúčiť niektoré **domy s cajgárskymi a súkenníckymi dielňami**, patriace najmä rodinám Lipcsey (z nich Ondrej Lipcsey sa stal aj richtárom), ako aj **domy s hrnčiarskymi dielňami**. V roku 1726 založený **cech hrnčiarov** registroval 58 majstrov, ktorému predchádzal len **cech obuvníkov a čižmárov** z roku 1701 (zachovala sa fotografia rodiny starého čižmára Samuela Husárika). Každý hrnčiar

► Haličský zámok (obraz L. G. Molnár)

► Kostol z roku 1350 (JK 2007)

► Zabudnutý Haličský byzantský zlatý poklad (6.-7.storočie) v MNM Budapešť (grafika Envirokabinet Halič 2021)

► Samovská ríša, Avarský kaganát a Byzantská ríša

(figullus) mal svoju poľnú otvorenú pec – „báňu“ na vlastnom pozemku, do ktorej sa zmestilo naraz asi 550 menších rozličných kusov výrobkov. Báne s podstavcom vysokým 140 cm boli okrúhle so stenami hrubými až 40 cm a vo vnútri dosahovali priemer 2 m. Ich kapacita presahovala 250 000 hrnčiarskych výrobkov za rok. Súbor týchto domov a zariadení by bol dnes určitou raritou a zaslúžil by si ochranu, ale nezachovala sa ani jedna.

Zanikla aj **kováčska dielňa, koniareň**, skonfiškovaná a rozkradnutá **píla „amerikána“** Jána Husárika, **cukrovar a pivovar**. Aj keď nie technickú alebo architektonickú hodnotu, ale iste miestnu až okresnú kultúrnu, majú aj niektoré zachované nehnuteľnosti z bývalého sídla Haličského okresu, napríklad budovy **starej pošty, starej školy**, v ktorej vyučoval národovec a spisovateľ Anton Emanuel Timko – Perohryz (1843-1903), nazývaný „Slovenský Jules Verne“. Rovnako **areálu železničnej stanice**, ktoré možno využiť pre rozvoj turizmu a kultúry, zároveň ako expozície dopravnej a environmentálnej výchovy. Nemožno zabudnúť ani na **haličské cintoríny**, budovu pripravovaného **Haličského múzea** v centre a areál dnes štátnymi lesmi zdevastovaného **bývalého panského lesoparku Borinka** (Fenyves), v ktorom sa konali majálesy. Možno by sa

ich našlo aj viac.

Do **prvého** štátneho **Súpisu pamiatok**, ktorý sa na základe vládneho poverenia pod vedením prvého riaditeľa knižnice Univerzity Komenského v Bratislave (Jána Emlera) začal zostavovať ešte v čase zániku Haličského okresu v roku 1922, bol z Haliče zapísaný len „**významný hrad Halič**“ založený Jánom Jiskrom z Brandýsa; zo Starej Haliče aj **gotický Kostol sv. Juraja** z roku 1350 s mylne nazývanou „husitskou“ drevenou vežou a zvonom Starý Ďuro. Všetci vieme, že zvonnicu dal postaviť kapitán hradu Galch (Ján Makfalvy) ako vďaka za vyslobodenie z tureckého zajatia, ale mnohí nevedia, že husiti nikdy v Novohrade neboli a sakrálné budovy na Slovensku desiatky rokov po ich

spanilých jazdách na územie Uhorska nestavali ani lúpežní bratrci, pričom české názvy obcí v Novohrade (Praha, České Brezovo,...) pochádzajú od českých usadlíkov z radov žoldnierov v kráľovskom Jiskrovom vojsku, ktorým z vďaky za službu kráľovi umožnil dvor sa tu usadiť, obhospodarováť pridelené pozemky a založiť rodiny. Sám Jiskra nikdy nikdy nevelil bratrickom, naopak patril ku kráľovským a cisárskym kondotierom – bojovníkom proti Turkom a husitom, pričom v roku 1453 ho uhorský kráľ privolal naspäť do Uhorska na potlačenie hnutia bratříkov (dokonca zvíťazil v prvej bitke proti nim pri Trebišove). Chránil a spravoval väčšiu časť Horného Uhorska ako najvyšší kapitán kráľa vyše 10 rokov a jedným z jeho bydlísk

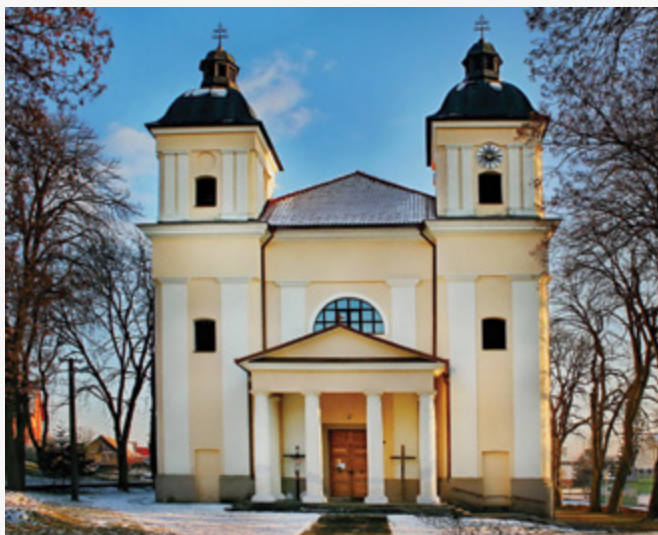
► Bývalé mesto Halič s dnešným ochranným pásmom NKP (Envirokabinet Halič)

► Posledná z budov Hornej fabriky v Haliči - národná kultúrna pamiatka (JK 2019)

► Budova bývalého solného úradu z roku 1768 obnovená s pomocou MKSR (JK 2020)

▶ Haličský klasicistický r. k. kostol Nájdenia Sv. Kríža (JK 2016)

▶ Pôvodne synagóga - dnes evanjelický kostol v Haliči (JK 2016)

bol aj chátrajúci starý Haličský hrad, ktorý prebudoval na stredovekú pevnosť a honosné šľachtické sídlo. Z histórie Haliče bol na základe klamstiev akosi účelovo vymazaný (nezmyselne v Maďarsku po storočiach označený za „lúpežníka“ a v Česko-Slovensku za „zástancu husitskej revolty a ochranu pracujúceho ľudu“), napriek tomu že patril k uhorským barónom, členom uhorského snemu, obľúbencom pápeža a významným víťazným veliteľom vojsk a diplomatom dvoch cisárov a štyroch kráľov, ktorého s úctou prijímali na kráľovských dvoroch a slávnostiach. Úctu si zasluhuje aj v Haliči, lebo významne prispel k rozvoju ešte spoločnej „veľkej“ Haliče (podhradnej a poľnohospodárskej - dnešnej starej) a k vytvoreniu možnosti prebudovania jeho hradu priženým grófom Žigmundom II. Forgáchom na renesančný zámok.

Z hnutelných kultúrnych pamiatok je určite najhodnotnejší byzantský **Haličský zlatý poklad**, pochádzajúci zo 7. storočia (Samovej ríše 623-658 a susedného Avarskeho kaganátu), ktorý našiel učiteľ – archeológ Jozef Hampel (1849-1913) z Pešti. Dnes je tento poklad vystavený v Maďarskom národnom múzeu v Budapešti.

Po ničivých udalostiach Druhej svetovej vojny došlo k vyhodnoteniu stavu kultúrnych pamiatok na Slovensku a uzákoneniu ich ochrany **zákonom SNR č. 7/1958 Zb. SNR o kultúrnych pamiatkach** a vyhlášky Povereníctva školstva a kultúry č.250/1959 Ú. v. o evidencii kultúrnych pamiatok. Podľa neho boli vyhlásené v rokoch 1963-1996 aj všetky dnešné národné kultúrne pamiatky (NKP) v Haliči a Starej Haliči. Uvedený zákon zrušil a nahradil **zákon SNR č.27/1987 Zb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti**, na príprave a presadzovaní ktorého sa vo veľkej miere podieľal aj jeden vtedajší Haličan (niektoré jeho ustanovenia sa dokonca písali v Haliči). Na základe týchto predpisov došlo k pamiatkovej obnove Solného úradu, Haličského zámku a rybníka v jeho parku s premostením na ostrov v jeho strede, ale napríklad aj záchrane synagógy v Lučenci, zvyškov Filakovského hradu a hradu Šomoška. Druhý zákon vystriedal až **zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu** v znení neskorších predpisov, podľa ktorého Pamiatkový úrad SR rozhodnutím z 31.3.2009 č. PÚ-09/215-8/2197/LCZ vymedzil v Haliči **ochranné pásmo pre 5 národných kultúrnych pamiatok**, z nich prvé tri vyhlásené pred 60 rokmi rozhodnu-

tím z 9.11.1963 č.45/63 Školskej a kultúrnej komisie Okresného národného výboru v Lučenci. Celkovo ide o tieto haličské NKP pod nasledovnými názvami:

1. **Kaštieľ s areálom** (park, priekopa, rozárium, baroková fontána a socha) – **Haličský zámok**
2. **Rím. katolícky kostol Nájdenia sv. Kríža**
3. **Manufaktúra na majoliku**
4. **Solný úrad** (NKP od 1.11.1989 MK SSR-6263/89-32)
5. **Synagóga** (NKP od 11.3.1996 MK SR-272/96-400)

V Starej Haliči sa nachádza 1 NKP : Rím. katolícky kostol sv. Juraja s areálom - drevenou zvonnicou a opevnením (od 9.11.1963 rozh. ŠKK ONV LC č.45/63).

Uvedené NKP by mal spájať **Haličský náučný chodník** s 15 zastávkami, ktorého projektový zámer vypracoval Envirokabinet Halič. Verme, že sa ho spolu s Haličským múzeom podarí v nasledujúcom volebnom období vybudovať a tak zlepšiť podmienky pre rozvoj cestovného ruchu v obci.

RNDr. Jozef Klinda,
HVS - Galch a Envirokabinet
Halič, 15.12.2022

Dobrovoľný hasičský zbor

Činnosť dobrovoľných hasičov z Haliči pokračuje úspešne aj tento rok. Okrem súťaží sa zúčastňujeme aj zásahov, pri ktorých pomáhame profesionálnym hasičom. O našej pripravenosti svedčí aj to, že sa nám napriek pracovným povinnostiam podarilo zísť sa na každý zásah, na ktorý nás z operačného strediska volali. Takýmto zásahom bol aj požiar rodinného domu v Mýtnej. Hlásenie sme dostali o 4:40 do 10 minút sme vyrážali z požiarnej zbrojnice. Pri hasení požiaru sme sa aktívne zapojili a pomáhali profesionálnym hasičom.

Naše vybavenie sa snažíme stále vylepšovať. Na konci novembra nás potešila správa o pridelení protipovodňového vozíka. Bol nám pridelený už použitý vozík s kompletným vybavením. Stále sa snažíme napredovať, a napriek tomu, že sa súťažná sezóna už skončila. Štyria naši členovia absolvovali

školenie rozhodcov dobrovoľnej hasičskej ochrany. Veríme, že nadobudnuté vedomosti a získané zručnosti v budúcej sezóne zúročíme.

Veľmi nás teší aj záujem detí o hasičský šport. Počas tejto jesene naše žiacke družstvo absolvovalo 3 súťaže, na ktorých sa im veľmi darilo. Na memoriáli Júliusa Krňana v Poltári absolvovali disciplíny: Požiarny útok CTIF, štafeta CTIF a požiarny útok

s vodou a v kategórii dievčat sme obsadili 1. miesto. Jesennej súťaže plameň v Točnici sme sa zúčastnili s dvomi družstvami. Po skvelých výkonoch sme nakoniec obsadili 2. a 4. miesto. Víťazstvo nám ušlo len veľmi tesne, pretože na trati dlhej 3,3 km nám na 1. miesto chýbalo iba 0,5 sekundy. Posledná súťaž, na ktorej sme sa tento rok zúčastnili bol VII. ročník halových hier mladých hasičov s názvom „Hasičské hry s Mikulášom“ v Rimavskej Sobote. Tejto súťaže sa zúčastnilo až 18 družstiev z toho 8 dievčenských. Dievčatá opäť súťažili v dvoch 5-členných družstvách a silnej konkurencie sa nezľakli. Obidve naše družstvá ukázali svoju kvalitu, a tak sme si z tejto súťaže odniesli 1. a 2. miesto.

DHŽ Halič

Zbierka pomôcok

V období septembra a októbra 2022 zorganizoval náš ŠKD zbierku školských pomôcok. Spoločnými silami sa nám podarilo nielen naplniť školské tašky našich prvákov, ale aj vyčariť úsmev na ich tváričkách a radosť v ich srdiečkach. Touto cestou sa chceme poďakovať všetkým, ktorí sa do zbierky zapojili. Ďakujeme

Exkurzia do Zvolena

O tom, že ísť na exkurziu vlakom môže byť zážitok sa presvedčili aj naši žiaci. Rýchlik Gemeran nás bez zbytočných zdržaní odviezol do Zvolena za necelú hodinu. V Lesníckom a drevárskom múzeu sme navštívili expozície, ktoré vhodne dopĺňajú učivo 2. stupňa základnej školy. Ocenili sme krásne priestory múzea a hlavne zaniietené výklady našich dvoch sprievodcov. Z plánovanej 1,5-hodinovej návštevy sa tak stala návšteva 2,5-hodinová. Po krátkom rozchode sme sa ešte stručne oboznámili s históriou mesta a tešili sa na cestu domov.

Halloween – noc v škole

Tekvičkové popoludnie sme spolu prežili, super sme sa bavili. V ŠKD súťaže prebiehali, za našu šikovnosť maškrty dostali. Sladké dobroty pre nás pani vychovávateľky, ockovia a mamičky pripravili. Kreslili sme, náramky vyrábali, súťažili a tancovali. S vami, milí rodičia, sme tiež parádny podvečer prežili, pri spoločnom vyrezávaní tekvičiek sme sa bavili. V noci nás tajomná nočná hra čakala, každá skupina poklad hľadala. Po nočnej hre nás rozprávočka čakala, ktorá nás do pelechov dostala. V našej škole sme do rána spinkali, po raňajkách sa s rodičmi domov pobrali. Všetkým, ktorí akokoľvek pomohli patrí veľká vďaka.

Haličský štoplák

Na počesť našej rodáčky tento rok konal už 14. Ročník literárnej a výtvarnej súťaže Haličský Štoplák. Aj tento rok sa naši žiaci prezentovali úžasnými výkonmi v prednese poézie, prózy i svojimi výtvarnými dielami. V porote čestné miesto obsadila pani Ľudmila Lacová za Maticu slovenskú, ktorá udelila dve špeciálne ceny. Všetkým víťazom gratulujeme a zúčastneným ďakujeme a želáme do budúcnosti veľa tvorivých chvíľ.

Pasovanie prvákov

Aj tento rok sme v našej ZŠ s MŠ Hany Ponickéj v Haliči slávnostne pasovali prváčikov. Svoj sľub nám prváci potvrdili podpisom. Ja prváčik sľubujem vám, že na hodinách vždy pozor dám. Do školičky pripravím sa riadne, desiatu zjem každopádne. Písmenká napíšem perom, nakloním ich správnym smerom. Pravidlá slušného správania dodržím rád a chcem byť s každým kamarát. To všetko zvládnuť chcem, tak na svoju prváčku česť sľubujem. Súčasťou slávnosti bolo aj vystúpenie našich žiakov tanečného odboru v Haliči. Prváčikom prajeme veľa školských i osobných úspechov. Gratulujeme

STAŇTE SA AJ VY SPOLUTVORCAMI HALIČSKÝCH ZVESTÍ. PRIHLÁSTE SA DO REDAKČNEJ RADY A POMÔŽTE NÁM ICH ZLEPŠOVAŤ PO OBSAHOVEJ STRÁNKE.
ĎALŠIE ČÍSLO VYJDE V APRÍLI 2023.

Tiráž:

Haličské zvesti - občasník občanov - vydáva Obecny úrad v Haliči zdarma - Povoľené OkÚ v Lučenci č. OU MOMT - 01/93. Pripravuje redakčná rada odsúhlasená uznesením č. 70/2019 v zložení Mgr. Alexander Udvardy, Ing. Marcel Lukáč, Mgr. Kristián Fajčík, Renata Padúchová, Zuzana Svoreňová, Jozef Rekšák. Grafická úprava: Mgr. art. Peter Kollár, Tlač: EUROART

Košíky a vrecká na triedenie odpadu

DOSTANETE ZADARMO

Aj v našej obci časť obyvateľov využíva na triedenie kuchynského odpadu zberné nádoby. Keďže ide o novú povinnosť, chceme vám ju čo najviac uľahčiť a naučiť vás, ako to robiť jednoducho a pohodlne, aby vás to veľmi nezaťažovalo. V spolupráci s firmou JRK Slovensko sme pre vás pripravili niekoľko rád, ako používať kôš a vrecká na bioodpad aby vám v kuchyni nič nesmrdelo, nehnilo a zároveň, aby sme na skládku neposielali bioodpad, ktorý je cenným zdrojom živín a energie.

Aj vaša domácnosť môže triediť bioodpad do košíka, ktorý bol vymyslený presne na tento účel. Môžete si ho bezplatne prevziať na obecnom úrade.

Do prevetrávaného košíka vložíte kompostovateľné vrecká (tie tiež získate bezplatne na obecnom úrade). Keď vrecko naplníte – odporúčame do maximálne do troch štvrtín – vyhodíte ho do zberných nádob. Okrem pohodlnejšej manipulácie s odpadom budú čistejšie aj vaše aj obecné nádoby na zber bioodpadu.

Aké super-schopnosti má košík na triedenie kuchynského odpadu?

Perforovaný košík spolu s kompostovateľným vreckom vám pomôže udržať poriadok v domácnosti bez zápachu. Vďaka **uzamykateľnému me-**

chanizmu ostane vaša nádoba vždy uzavretá. Zabráňte tak **neúmyselnému vysypaniu nádoby, náhodnému otvoreniu či návšteve domáceho zvierata**. Stačí preložiť rúčku košíka zozadu dopredu a veko je uzavreté.

Multifunkčná rúčka

Rukovať na košíku môžete použiť nielen pri jeho prenášaní, ale aj pri práci v kuchyni. Pri príprave jedla stačí, ak košík umiestnite vedľa dosky na krájanie a **podržíte veko nádoby rúčkou**. Vďaka tomu môžete bioodpad vhadzovať do nádoby hneď, ako ho vytvoríte a udržíte vašu kuchynskú linku počas varenia čistú.

Košík a vrecko spolupracujú

Pri zbere bioodpadu by ste mali používať len kompostovateľné vrecká, ktoré nielen pomôžu presušiť váš bioodpad, zároveň však znížia aj výskyt plesní. Košík je navrhnutý tak, **aby znížené okraje udržali vrecká natiahnuté**. Nádoby vďaka tomu udržiavate neustále čisté a vyhnete sa tak jeho umývaniu po každom použití.

Schová sa kamkoľvek

Veľkou výhodou perforovaného košíka je jeho veľkosť. Vďaka svojej kompatibilitě je **ideálny pre malé priestory**. Na zadnej strane košíka sú **predpripravené diery**, vďaka ktorým si ho môžete zavesiť na stenu nad odpadkový kôš či na dvierka kuchynskej linky. Ak sa náhodou znečistí, je navrhnutý tak, aby sa zmestil aj do umývačky riadu.

Perforovaný košík pomáha nielen vám, ale aj vašej samospráve efektívne triediť bioodpad. Ak správne používate svoju nádobu spolu s kompostovateľným vreckom, **pomôže vám minimalizovať výskyt plesní, zápachu či mu-**

COMPOSTABLE
BPI | US COMPOSTING COUNCIL

šiek. Košík je odolný, je vyrobený z kvalitného, **100% recyklovateľného materiálu**, ktorý je odolný aj voči UV žiareniu, chemických a biologických a atmosférickým vplyvom. Napriek tomu, že môžete košík umiestniť aj do exteriéru na balkóne, odporúčame ho počas letných dní premiestniť do interiéru. Počas teplých dní by zvýšená teplota mohla podporiť hnilobné procesy bioodpadu a šírenie nepríjemného zápachu.

Prečo vlastne triediť bioodpad?

Vedeli ste, že bioodpad sa na skládke nerozloží tak jednoducho ako si to mnohí myslia? V zmesi iných odpadov sa rozkladá neprirodzene a spôsobuje vznik skládkovacích plynov navyše výluhy z neho môžu prenikať aj do podzemných vôd. Ak sa však vytriedi, môže byť premenený – zhodnotený na hnojivo.

Triedenie odpadu je pre nás dôležité aj z ekonomického pohľadu. Obec platí za každú tonu odpadu, ktorý uložíme na skládku každý rok vyššie a vyššie poplatky. Bioodpad je najťažším druhom odpadu, ktorý sa v čiernych nádobách nachádza. Jeho triedením šetríte nie len naše životné prostredie, ale aj financie, ktoré môžeme využiť na rozvoj nášho mesta.

Sledujte označenia

Ak chcete triediť kuchynský odpad priamo pri zdroji správne, je dôležité,

aby vrečko, v ktorom skončí sa rýchlo nerozpadlo a mohlo sa spracovať až v konečnom zariadení. Ak už od začiatku podceníme výber, môže sa celý kompostovací proces spomaliť a kompost znehodnotiť.

Pri výbere by ste práve preto mali zvoliť také vrečky, ktoré obsahujú aspoň **50 % prírodných materiálov**. Vrečky dostanete od obce, stačí len vyložiť kôš alebo inú nádobu v deň zberu a pracovníci obce vám za odmenu dajú vrečko na triedenie, ktoré je vhodné na kompostovanie a je označené niektorým z týchto log:

Skladovať by ste ich mali na suchom a tmavom prostredí. Ich používanie je skutočne dôležité. Znižujete tým nielen náklady samosprávy na čistenie či dezinfekciu nádob, odpad nevlhne, neplesnie a je bez zápachu.

Výhody kompostovateľných vrečiek otestovali v spoločnosti JRK Slovensko v 7-dňovom teste. Do jedného vrečka v košíku umiestnili bio-

odpad a pozorovali zmeny v priebehu niekoľkých dní. Rovnako postupovali aj pri uzavretej nádobe. Testovacia vzorka obsahovala kuchynský odpad, ktorý najčastejšie vzniká v domácnostiach. Bioodpad v košíku na rozdiel od toho v nádobe neplesnivela a nezapáchal.

Kompostovateľné vrečko pomohlo bioodpad preschnúť, vďaka čomu sa znížila aj jeho hmotnosť. **Košík naplňte vždy len do polovice, lepšie ho vďaka tomu zaviažete.** Preplnené vrečka sa zvyknú vysypať, lebo nie sú dostatočne zatiahnuté. Ak tak neurobíte, kuchynský odpad sa môže vysypať do zberných nádob na stojiskách.

Perforovaný košík

Uzavretá nádoba

Detská zvedavosť ho priviedla k chémii

Úvod

V jeseni a pred Vianocami rôzne vône, pachy a zápach boli typické aj pre Halič. Z dvorov ešte boli cítiť vône variacích sa lekvárov, v sude kvasiaceho sa ovocia a už aj dym z kachlí. Všetci to vnímali ako vône domova. Pritom ale málokto sa zamýšľal nad tým čo bolo príčinou a pôvodom týchto vôní a zápachov. Dnes vieme, že to bola všetko chémia.

Keď som sa začala zaujímať o profesionálne smerovanie Haličanov, jednoznačne mi vychádzalo, že vzhľadom na stredné a odborné školy v blízkom Lučenci, to boli : Gymnázium, Ekonomická škola, Učiteľská akadémia, Zdravotnícka škola a nakoniec aj Priemyselná škola stavebná. Objavila som však jedného Haličana, ktorý si namiesto blízkyh škôl zvolil školu vo Svite profilovanú na odbory chémie. Tým bol syn nášho zanieteného včelára, neskôr vynikajúceho pekára Palko, ktorý od malička dá sa povedať nasával, i keď neuvedomujúc si, mnohé základy chémie. Podarilo sa mi presvedčiť ho, aby sa s nami podelil o svoje detské ale i dospelé uvedomelé alebo i neuvedomelé smerovanie k chémii.

Ing. Pavel Rajprich rozpráva:

Moje začiatky na poli chemickom, či pokusníckom by sa dali odvodiť asi z rodinnej tradície pekárskej a hrnčiarskej ako aj zo spomienok na lekára pána Rotha, kam som ako chlapec chodieval otcovi pre rôzne „špécie“ potrebné pri chove včiel. Pri rozpomínaní sa na moje chemické začiatky mi však začína vŕtať v hlave otázka, že nielen ako sa stalo, že ma to ťahalo k chémii, ale že prečo sa tak vlastne stalo. Veď aj moji rovesníci a kamaráti vídali v tých časoch podobné scény, keď sa chodili pozeráť rôznym haličským majstrom na ruky, či mali možnosť vidieť doma rovnaké postupy ako ja (napríklad hasenie vápna, letovanie deravého riadu, maľovanie stien, škvarenie masti, varenie „krochmeľu“ a pod.) a pritom to chytilo iba mňa. Keď som sa totiž ako dieťa často obšmietal okolo otca a starého otca pri ich robote, veľmi som obdivoval ako sa im cesto alebo hlina mení pod rukami a nadobúda novú podobu a formu, ktorá sa nakoniec dokončila v pekárskej peci, či v hrnčiarskej báni.

Možno, že už tam som si vypestoval istý svojský druh selektívneho spôsobu pozorovania remeselníckych činností a prírodných javov, z ktorých ma najviac zaujímali práve tie kde bolo vidieť všelijaké zmeny, či premeny vecí (látok), keď sa menila ich farba, konzistencia, vlastnosti a kde vznikali zaujímavé efekty ako napríklad bubliny, vôňa či zápach, dym, iskry, teplo a oheň alebo dokonca aj zvuk. Súčasne s tým sa ma vždy zmocňovala aj zvedavosť, že prečo je to tak, prípadne na čo je to dobré a hlavne, že či by som to dokázal aj ja. Už v predškolskom veku som preto veľmi rád pozoroval haličských remeselníkov, pri práci ktorých dochádzalo k takýmto tajomným a pre mňa veľmi zaujímavým zmenám materiálov, ktoré používali a kládol som im všetečné zvedavé otázky. Niektorí mi čo to aj vysvetlili a iní ma zase strašili alebo varovali pred ich napodobňovaním, aby sa mi nič nestalo. Často ma aj odbili obľúbenou poznámkou, že budem skoro starý, keď som taký zvedavý.

Keď som sa stal školákom, tak sa tento môj záujem ešte viac prehĺbil lebo som si už mohol nájsť podobné, pre mňa zaujímavé, informácie a recepty aj v rôznych časopisoch ktoré sme odoberali a hlavne v starých učebniciach po otcovi a strýkovi, ktoré som objavil u starkej na „padláši“. No a so spolužiakmi a staršími kamarátmi sme vystrájali všelijaké huncútstva a vylomeniny, ktoré tiež prispievali k rozvoju mojej chemickej mánie. Skoro každá skupina mojich kamarátov alebo ich rodiny sa v tých časoch zapodievali nejakými činnosťami, ktoré ma veľmi zaujímali. Tak napríklad u Lakatošov (bývali pod Nácovým domom) pestovali húsenice hodvábnika, pre ktoré sme s Lakatošovými deťmi trhali v promenádach pri kostole z moruší „jahodové“ listy a potom sme pozorovali zakukľovanie a odmotávanie hodvábu. To som vtedy vôbec netušil, že raz budem vo Svite na chemickej priemyslovke robiť prax v továrni na výrobu umelého hodvábu. U Klimov na štvrtej ulici sme zase s ich synom a mojím spolužiakom Vladom obsmrúdali pri tom ako si jeho otec robil doma broky z olova a plnil ich „búšnym“ prachom do brokovnicových patrónov a drankali sme od neho, no márne, náboje do malorážky („longrifky“ a „šortky“). Sihelskoví chlapci mali zase poplašník aj s nábojmi. Tie sme si s nimi „vyčarúvali“ napríklad za sklenené guľky a potom, pretože sme nemali poplašník, sme ich „odpaľovali“ dole na stanici pod kolesami lokomotívy. U Horákov sme s ich synom Jožkom, tiež mojím spolužiakom, pozorovali v pivnici zázrak „vzniku“ šampiňónov z hnoja a tmy a pomáhali tomuto zázraku zbieraním kobylicov (konského hnoja). U Kováčov-Barnov, čo bývali vzadu za Makovičovou krčmou pod zámkom, sme s ich synom Tibom „asistovali“ jeho otcovi pri krájaní tabaku z maďarských dedín za Lučencom a pri jeho domácej výrobe cigariet. Pekne nám to voňalo, ale neponúkol nám. My sme si potom tajne šúľali do novín suché gaštanové listy, ktorých bývalo v Haliči neúrekom. S Pavlovičovými a Sihelskými chlapcami sme strieľali s karbidom a s kľúčmi naplnenými hlavičkami zápalek a s Jágerskými chlapcami sme chytali na potoku ryby pomocou tzv. marmelády – baníckej pas-

tovitej trhavy. Takže to bola priam vysoká škola pyrotechniky pre chlapca, ktorý mal iba detskú pištoľ na kapsle.

Nezaujímal som sa iba o pyrotechniku. Keď som spomínal banícku trhavinu, tak v pôtorskom uhli, ktorým sa vtedy v Haliči bežne kúrilo, sme hľadali a aj nachádzali zlato, kým nám niekto neukázal, že je to sírna ruda (pyrit) a že v ohni smrdí naozaj ako síra. Zaujímal ma aj iné prírodniny. Napríklad mi vrtalo v hlave, že prečo sú biele kamene po haličsky „mäkké skaly“ v stenách starých domov naozaj mäkké a pritom pevné. V bývalom kameňolome (v „bani“) pod zámkom som napríklad nachádzal krásne priesvitné kryštály kremeňa alebo červené a žlté hlinky v dolinkách haličskej „mestskej“ hory pri Ľadove. Dokonca aj Šaratica prispela k mojim chemickým znalostiam. Doma sme ju mávali ako liek na zažívacie ťažkosti. Raz, keď som ju chcel aj ja veľmi ochutnať, tak mi otec nalial trochu do hrnčika, ale hneď prvý dúšok som musel vyplúť, lebo mi to bolo odporné. Hrnčik s jej zbytkom som nechal na slnku a na druhý deň som zistil, že Šaratica vyschla a na dne zanechala biely prášok, ktorý keď som opatrne oblizol, bol veľmi horký. Tak som na svojom jazyku zistil, že čo sú to vlastne minerálne vody a začal som sa zaujímať o ich zloženie podľa nálepiek na fľašiach.

Na moje zvedavé otázky som čiastočne získal odpoveď v škole na hodinách chémie. Ako prispela k mojej chemickej dráhe haličská škola, respektíve výučba chémie na nej? Pomerne dosť aj keď pre mňa preberané veci neboli vôbec nové vzhľadom k tomu, čo som tu už popísal. Naviac som učebnicu chémie z veľkej zvedavosti mal už do Vianoc celú prečítanú a tak mi značky a názvy prvkov a tvorenie vzorcov zlúčenín, či chemických rovníc nerobilo žiadne problémy a tak som často pravdepodobne nedával dobrý pozor, lebo z priebehu hodín, respektíve z výkladu pána učiteľa Jaloveckého, ktorý nás učil chémiu, si skoro nič nepamätám. Zato si dobre spomínam na pokusy, ktoré nám predvádzal. Najmä tie efektné (výbuch sodíka na filtračnom papieri v lavóry s vodou na podlahe, horenie špagle v kyslíku, „štekánie“ vodíka v skúmavke, malé bengálske ohne na trojnožke s azbestovou sieťkou, rozpúšťanie zinku v kyselinách, dymovnica z kyseliny soľnej a čpavku, farebné neutralizácie pomocou indikátorov, a pod.), ktoré zaujímal všetkých a ktoré boli pre väčšinu triedy priam čarodejnícke. Je zaujímavé, že napriek tomu, že som sa určite ponúkal za pomocníka k pokusom a pán učiteľ Jalovecký vedel o mojich chemických dobrodružstvách i o vedomostiach, tak si vôbec nepamätám, že by som mu bol niekedy pomáhal, alebo prinášal, či odnášal pomôcky a chemikálie. Dnes už ani neviem, kde bol vlastne chemický kabinet a myslím si, že som v ňom nikdy nebol. Nechcem sa chváliť, ale si myslím, že vďaka môjmu predškolskému a mimoškolskému pokusníctvu som bol v chémii asi najlepší z celej triedy a výsledkom toho a mojich chemických ambícií bolo to, že som si ako jediný z oboch tried

vybral na záverečné skúšky v ôsmej triede ako voliteľný predmet chémiu. Chudák učiteľ Jalovecký musel potom kvôli mne vypracovať otázky a zostaviť skúšobnú komisiu, i keď bol možno aj hrdý na to, že jeho „ťažký“ predmet si konečne niekto vybral. Tiež si už vôbec nepamätám akú otázku som si vytiahol, len to viem, že som ju zodpovedal výborne, ale zaskočila ma dopĺňajúca otázka niekoho z komisie, ktorá mala byť možno taká tá povestná čerešnička na torte, lebo bola taká triviálna, že nikto nemohol predpokladať, že by som ju nevedel. No dobehla ma, či nevyplatila sa mi moja chamtivosť po nových chemických poznatkoch a predbiehanie učiva. Na začiatku učebnice bolo totiž niekoľko strán s obrázkami chemického náradia, ktoré som ja už z mojej „praxe“ väčšinou dávno poznal a tak som to rýchlo prelistoval a preskočil, lebo ma viac priťahovali informácie o rôznych látkach, ich vlastnostiach a reakciách, prípadne že čo sa dá z nich vyrobiť a ako by sa dali pripraviť. No a ako na potvoru dopĺňovacia otázka znela : čo je to pipeta a na čo sa používa. A ja som nemal ani tušenie a tak som si začal vymýšľať a zaplietať sa čím ďalej tým viac, až ma nakoniec musel vyslobodiť a zachrániť náš učiteľ chémie, lebo hrozilo, že najlepší žiak v chémii nezloží z chémie záverečnú skúšku.

Pred týmito skúškami však prebehlo náročné rozhodovanie, kam podať prihlášku na strednú školu. Naši samozrejme vedeli o mojich záujmoch, ale dúfali, že si to nakoniec rozmyslím a vyberiem si nejakú praktickú školu niekde v blízkosti, najlepšie v Lučenci. A to aj z finančných dôvodov, lebo platiť internát, cestovanie a „výbavu“ nebolo pre našich ľahké. Okrem toho, škola vo Svite bola pomerne mladá a nebolo o nej dosť informácií a keď sa v zozname možností, ktoré nám v škole dávali na výber, objavila elektrotechnická slaboprúdová priemyslovka v Banskej Bystrici, zdalo sa to byť výhodnejšie (s elektrinou som sa doma tiež dosť hrával) a i perspektívnejšie z hľadiska uplatnenia v okolí domova, lebo o žiadnej chemickej fabrike v blízkosti sme nevedeli okrem malej zastaralej a špinavej fabričky v Hnúšti – Likieri. Našťastie som sa dozvedel, že jeden starší žiak z haličskej školy predsa len do tej chemickej školy vo Svite chodí. Bol to Jano Marčok z Ľuboreče, ktorý u nás skončil dva roky predo mnou. Tak sme sa s mamou vypravili do Ľuboreči na výzvedy a čo sme sa tam dozvedeli od jeho mamy (Jano bol v tom čase samozrejme v škole vo Svite) nás v podstate ukludnilo a tak prihláška odišla nakoniec na moju radosť (a k sklamanie rodičov, aj keď mi to nedali najavo, ale trochu som to cítil) do Svitu. No a v lete sme cestovali s mamou na prijímacie skúšky, kde sme sa k našej hrôze dozvedeli, že je tam 240 prihlásených a že môžu vziať iba šesťdesiatich. Našťastie som skúšky spravil tak, že ma bez problémov vzali a tak som v septembri 1958 nastúpil vo Svite do naozajstnej chemickej školy..

*Ing. Pavel Rajprich
PhDr. Anna Borešová*

Zhodnotenie jesennej časti súťažného ročníka 2022/23

O d roku 2019 sa zhruba tento výbor TJ Slovan Halič stretáva pravidelne a to v utorok každý týždeň a keď je treba, tak aj mimoriadne máva svoje zasadnutia. Za ten čas tj. za tieto zhruba štyri roky sa veľa toho riešilo, vyriešilo, ale je aj v riešení. Niekedy na začiatku boli aj slabšie obdobia kedy sme aj výsledkovo hlavne u mužov obsadzovali posledné priečky tabuľky v majstrovskej súťaži. Aj niektorí členovia výboru boli nespokojní a ako sa povie mali vtedy zajačie úmysly. Veríme, že už tie časy nám sa minuli a nastúpili sme novú cestu, progresívnejšiu a hlavne čo sa podarilo, že sme omladili náš kolektív. Viete vážení naši fanúškovia Haličského futbalu: u nás neobstoja tzv. „keci“, že nehrajú Haličania, že sme béčko Lučenca, atď. Ak sledujete MS, LM ako aj naše ligové súťaže potom napr. by sme mohli nazvať Slovan Bratislava béčkom napr. Afriky, Trnavu béčkom – napr. Ázie, atď. Vývoj a napredovanie v športe nezastavíme. A týka sa to aj našej TJ. Kto chce u nás za našu TJ Slovan hrať mal a má vždy dvere otvorené. A Haličania, tí ktorí hrali a aj tí čo chcú hrať, sú stále vítaní, ale musia začať na sebe pracovať, makať a to hlavne na tréningoch, aby ich výkonnosť bola pre mužstvo prínosom. Určite ste postrehli, že za necelých osem mesiacov kompletného prebudovávania mužstva mužov nejde to hneď, tak urobiť, aby sme boli suverénni a boli na čele tabuľky. Všetko potrebuje čas, zohratosť ako aj veľa tréningov a prípravných zápasov. Milí naši fanúšikovia chceme sa Vám aj touto cestou poďakovať, že nás chápete a máte s nami súcit a stojíte pri nás. A ako nám zdôrazňoval tréner mužov Pajči Matúška on aj s chlapcami Vám ďakuje za podporu a chce cez zimnú prípravu, kde sa zúčastníme aj zimného pohára

2022/23. Ďalej už sú naplánované minimálne tri prípravné zápasy s kvalitnými súpermi pred jarnou odvetou. Realizačný tím mužov chce urobiť a natrénovať mužstvo tak, aby sme hrali pekný a účelný futbal pre našich fanúšikov ako aj začali vyhrávať a posúvať sa vyššie do popredia tabuľky. Ďalej sú už v jednaní viacerí hráči, z toho dvaja by mali byť istí a ďalší minimálne dvaja sú na lane. Ako povedal tréner Pajči Matúška asi piati hráči čo sú na súpiske Áčka, ak budú chcieť ony hrať, tak budú pustení na hostovanie na jar. Samozrejme po vzájomnej dohode medzi ním a týmito hráčmi. Ďalej chceme posilniť aj realizačný tím mužstva. Lavička počas zápasov, či doma alebo vonku, musí žiť s mančaftom. Podrobnejšie informácie aj mená dáme neskôr, keď už všetko prebehne a budeme mať týchto ľudí aj hráčov v našich štruktúrach. Ešte na doplnenie z leta do celkovej štatistiky uvádzame toto:

Dňa 31. júla 2022 sme odohrali v rámci letnej prípravy posledný prípravný zápas mužov pred majstrovskou súťažou 2022/23 v Cinobani.

Cinobaňa - Halič 2:2 (1:1)

Góly za Halič – 21' - A. Bulík, 65' - R. Olšiak.

Hralo sa 2x 45' rozhodcovia: P. Hrnčiar, AR1 – J. Šlichta. 45 divákov.

Zostava Haliče: T. Nagy (Br.), A. Bulík, L. Macko, J. Borovec (C), D. Gracza, R. Babiak, M. Čipčala, E. Lavrik, M. Kajtor, P. Kováč, I. Ferto. Striedali: J. Melich, R. Olšiak, D. Koška.

Realizačný tím: tréner P. Matúška, asistent trénera B. Rác, zdravotník P. Pročko, manažér A. Kička.

Jesenná časť 7. ligy Ob FZ Lučenec mužov prebehla takto:

- 1. kolo Uhorské – Halič 3:1 (1:1). Gól za Halič: F. Darányi.
- 2. kolo Halič – Divín 5:1 (3:0). Góly za Halič: 2 – R. Babiak, po jednom góle- L. Macko, R. Olšiak, P. Tryzna.
- 3. kolo Santrio Láza – Halič 2:2 (1:1). Góly za Halič: D. Gracza, A. Bulík.

- 4. kolo Halič – Stará Halič 0:0
- 5. kolo Biskupice – Halič 1:2 Po vzájomnej dohode sa hralo v Haliči. Góly za Halič: R. Babiak, I. Ferto. Dali sme si aj vlastenec M. Lálík.
- 6. kolo Halič – Ružiná 3:1 (2:0). Góly za Halič: F. Darányi, A. Bulík, D. Gracza.
- 7. kolo Lovinobaňa – Halič 1:0 (1:0).
- 8. kolo Halič – Hr. Zalužany 7:1 (2:1). Góly za Halič: 4- M. Kajtor, 2 – A. Bulík, 1 – J. Borovec.
- 9. kolo Vidiná – Halič 4:3 (1:2). Dohrávka bola dňa 5. 11. Góly za Halič: D. Lipták, D. Gracza, vlastný (M. Stieranka).
- 10. kolo Cinobaňa – Halič 3:1 (2:0). Gól za Halič: P. Matúška.
- 11. kolo Halič – Podrečany 8:0 (5:0). Góly za Halič: 2 – P. Kováč, E. Lavrik, D. Lipták, P. Matúška, J. Borovec, O. Berký, R. Babiak.
- 12. kolo Kokava n/Ri – Halič 3:3 (0:2). Góly za Halič: P. Kováč, D. Gracza, R. Babiak.
- 13. kolo Halič – Mýtina 1:2 (1:0). Gól za Halič: Budáč (Mýtina)-vlastný. Pred týmto majstrovským zápasom sme sa rozlúčili s našimi tromi dlhoročnými hráčmi našej TJ a to: T. Kurčíkom, M. Lukáčom a J. Hámorníkom. Chalani ďakujeme a veríme, že aj naďalej budete pomáhať našej TJ.

Tabuľka po jesennej časti:

7. miesto TJ Slovan Halič
13 5 3 5 36:22 18 bodov

Ku 21. decembru sa výbor TJ mali sme od začiatku roku celkovo 39 zasadnutí a to väčšinou ako už bolo uvedené vyššie pravidelne v utorok v priestoroch TJ. Na týchto zasadnutiach sa viedli aktuálne ako aj potrebné náležitosti okolo diania sa v našich všetkých mužstvách. V rámci súťaží ObFZ LC máme: U09, U10, U11, U15 žiaci, U19 dorast a mužstvo mužov. O mládežníckych mužstvách napíšu do zvestí tréneri mužstiev. Výbor TJ pracoval v zložení: L. Póni – predseda TJ, Ing. J. Hikker – tajomník TJ, členovia výboru TJ: T. Kurčík – pokladník, Pplk. J. Najpaver, J. Katrušík, Ing. M. Lukáč, M.

Šterci Aláč. Po riadnej VČS v roku 2022 boli na vlastnú žiadosť uvoľnení: T. Kurčík, M. Lukáč. Výbor TJ na VČS bol doplnený o Mgr. J. Bystrianskeho. Novým manažérom ISSF za našu TJ sa stal Alex Kička. Ešte pre informáciu na riadnu konferenciu ObFZ LC dňa 9. 12. 2022 boli určení za našu TJ – L. Póni a J. Hikker. Do jedenástky roka oblasťného futbalového zväzu Lučenec za jeseň 2022 za našu TJ na hlasovacom lístku figurujú (boli navrhnutí) štyria naši hráči: Matko Kajtor (obranca), Janko Borovec (obranca), Erik Lavrík (stredový hráč) a Adam Bulík (stredový hráč). Kto z nich bude vyhodnotní sa dozvieme na konferencii. Do leta 2023 cca do júna by mala byť realizovaná nová krytá tribúna na ktorú naša TJ od SFZ dostala 10000,-eurovú dotáciu. Prínosom pre našu TJ je aj funkcia hospodára TJ, ktorá je riadená priamo starostom obce Halič aby bol pracovník obce využitý na celý pracovný úväzok.

Veríme, že aj naďalej bude dobrá spolupráca s OcÚ v Haliči a to hlavne s pánom starostom A. Udvardym ako aj že bude chuť naďalej pracovať ako doteraz všetkých zainteresovaných ľuďom do Haličského futbalu. Vieme, že nás čaká teraz minimálne na dva roky ťažšie obdobie z dôvodu financií, ale kde je chuť a záujem tam je sa objaví potom aj patričný výsledok. Veď keď si to vezmeme tak týždenne sa tu vystrieda minimálne až 120 až 150 hráčov na tréningoch počas týždňa ako aj zainteresovaných ľudí okolo nášho futbalu. Tréningy všetkých mužstiev bývajú od pondelka až včera piatku. Preto Vy všetci či už samotní tréneri, hráči, funkcionári, usporiadatelia, zdravotníci, vedúci mužstiev, rozhodcovia, manažéri, zainteresovaní rodičia, naši verní diváci = fanúškovia ako aj všetci čo fandíte Haličskému futbalu patrí Vám veľké ďakujem. Výbor TJ Slovan Halič praje všetkým príjemné a pokojné Vianoce ako aj šťastlivý Nový rok 2023.

*ZA výbor TJ Slovan Halič
spracoval J. Hikker*

16. 10. 2022 ihrisko TJ Slovan Halič.

Halič - Podrečany 8:0 (5:0)

Góly: 6' - E. Lavrík, 11' - D. Lipták, 15' - P. Matúška, 17' - J. Borovec, 32' - O. Berky, 49' - R. Babiak, 73' , 83' - P. Kováč. ŽK za Halič: M. Kajtor, R. Babiak, D. Koška. 112 divákov. Rozhodcovia: Ma. Jačmeník - D. Ondris, St. Jačmeník. Delegát zápasu M. Holas najst.

Zľava hore: Benjamín Rác (asistent trénera), Igor Fertő, Radim Babiak, Ján Borovec (C), Alex Kička (manažér ISSF), Dominik Koška, Martin Kajtor, Filip Darányi, Marek Čipčala, Pavol (Pajči) Matúška (tréner).

Zľava dole: Adam Bulík, Erik Lavrík, Patrik Kováč, Ondrej Berky, Kristián Štěpánik, Denis Lipták, Daniel Gracza, Adrián Lalík (brankár).

Chýbajú na fotke: Tibor Nagy (brankár), Richard Olšiak, Ján Melich, Ľubomír Macko, Patrik Tryzna, Marcel Lalík, Ľudovít Póni (predseda TJ), Ivan Janák, Jakub Navrátil, Jozef Dobrocký, Roland Koristek, Matej Stanko, Dominik Gálik a iní.

Fotil: Botoš M. (náš hráč TJ)

STOLOVÝ KALENDÁR

Pripravili sme pre vás opäť aj stolový kalendár. Tentokrát to bude spoločný kalendár obcí Mikroregiónu Novohradské podzámčie. Doručíme vám ho zdarma do vašich poštových schránok na prelome rokov.

Halič ako časť mesta Istanbul

HALIČ, POZNÁME AKO HISTORICKÉ ÚZEMIE MEDZI POĽSKOM A UKRAJINOU. HALIČOU VOLAJÚ VŠAK AJ ČASŤ TURISTAMI OBLÚBENÉHO MESTA ISTANBUL, DOKONCA AJ JEDNA ZO STANÍC TAMOJŠIEHO METRA NA TRASE M2 JE OZNAČENÁ AKO HALIČ. ZLATÝ ROH - V TUREČTINE HALIÇ - JE ODVOLENÉ OD ARABSKÉHO SLOVA - KHALLEEJ, KTORÝ V DOSLOVNOM PREKLADÉ ZNAMENÁ ZÁLIV.

Zlatý roh je zaplavené riečne údolie, ktoré sa na juhozápade stretáva s Bosporom a tvorí tak prírodný prístav, ktorý po tisíce rokov ponúkal ochranu gréckym, rímskym, byzantským, osmanským a iným lodiam. Ústie Zlatého rohu má zakrivený tvar a vlieva sa do Bospo-

ru presne tam, kde sa samotný Bospor vlieva do Marmarského mora. Svojou unikátnou pozíciou tak oddeľuje historické jadro Istanbulu od zvyšku mesta. Zlatý roh sa počas svojej existencie stal svedkom búrlivých a dramatických historických udalostí, ktoré sa stali podkladom počet-

ných umeleckých diel.

Popisovaný je často ako jeden z najkrajších prírodných prístavov na svete.

V legende sa hovorí, že počas osmanských nájazdov nahádzali Byzantínci do tunajších vôd toľko pokladov, až sa tunajšie vody začali trblietať zlatom – možno odtiaľ pochá-

dza aj názov zátoky. Iní zase tvrdia, že pomenovanie pochádza zo skutočnosti, že v tunajšej pokojnej hladine sa najprv odrážali zlaté kopule byzantských kostolov a neskôr minarety a kupoly mešit.

RP

Obec Halič so ZŠ s MŠ Halič Vás pozývajú na 15. Trojkraľový

STOLNOTENISOVÝ

TURNAJ

SOBOTA 7.1.2023 9:30

Telocvičňa ZŠ s MŠ Hany Ponickéj, Halič

Memoriál Štefana Gondáša

ŠTARTOVNÉ : 3 €. ŽIACI ZDARMA

KATEGÓRIE : muži, ženy, žiaci - len neregistrovaní hráči

REGISTRÁCIA : milan.palaga@gmail.com, 0908 850 976 - najneskôr do 6.1.

**Bohaté ceny
Ohčerstvenie
zdarma**